

Šumarski list.

Organ

hrv.-slav. šumarskoga društva

Izdaje

Hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uređuje

BOGOSLAV KOSVIĆ

Izlazi svakog mjeseca.

ZAGREB 1912.

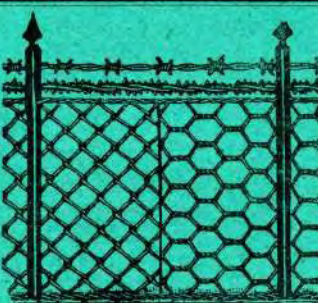
Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Opomena.

Prema § 7. društvenih pravila imade se članarina uplatiti u prvoj četvrti svake godine. Umoljavaju se stoga p. n. gg. članovi, koji tu članarinu za ovu godinu još uplatili nisu, a takovu mozebit duguju i za prošle godine, da to tečajem ovoga mjeseca učine, jer društvo može samo napredovati, te njegova uprava sa uspjehom raditi, ako članarine u određeno vrijeme uplaćene budu.

Predsjedništvo hrv. slav. šum. društva.

Ilustrovani cjenik
 br. 225. badava i
 franco!

Ograde iz žice

za vrtove, kuće, zvjerinjake, fasanerije itd.
 Dvije tvornice, najizdašniji uspjeh.

Alpenländische **Drahtindustrie**
Ferd. Jergitsch Söhne, Klagenfurt (poštanski pretinac 256) i Graz Göstingermaut.

Branimo kulture od divljači!

„BRUMATA“

zakonom zaštićeno!

Moje, po stručnjacima izkušano i za očuvanje šumskih kultura od obgrizavanja po divljači izvrstno sredstvo „Brumata“, dobiva se u zgodnim limenima kutijama sa 5—10 kgr. sadržine, te u zamotcima od cca 25, 50, 100, 150, 200—300 klg postavljeno na kolo tvor u Beču za 40 K po 100 klg. Uporaba toga sredstva je vrlo jednostavna a uspjeh sjeguran i trajan.

Josef Pastötter, Schmieröle- u. Fettwarenfabrik

Wien X-3, Favoritenstrasse 180—182.

Za 60—70% jeftinije nego svako ino sredstvo!

Za 60—70% jeftinije nego svako ino sredstvo!

ŠUMARSKI LIST

Pretplata za nečlanove K 12 na godinu. — Članovi šumar društva dobivaju list besplatno. — Članarina iznaša za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lугarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za »Šum. list« K 4 u ime pretplate. — »Lугarski viestnik« dobivaju članovi lугari badava. Pojedini broj »Šum. lista« stoji 1 K. Članarinu i pretplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K; za pol stranice 9 K; za trećinu stranice 7 K; četvrt stranice 6 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust.

Šumarski grijesi.

Upravo je tradicionalan običaj našeg »Šumarskog Lista« da izbjegava iole osobnim polemikama i kako se za strukovno glasilo i patri samo stvarnim i strukovnim polemikam svoje stupce otvara. Mora dakle svaki pisac ako neće da mu urednik njegovu muku nespravi u Lethe, recte urednički koš, izbjegavati oštrijoj ocjeni sadašnjeg šumarskog gospodarstva, da nebude zamjere, svadje i oštre replike, duplike i t. d.

Pa ipak bi po momu nazoru bilo nužno, da naš Š. L. nedonaša samo pohvalnih ocjena raznih radnja strukovnih i gospodarstvenih načela, uz svrsi shodno izvedenje istih u šumarskoj praksi, nego da kadkada iztakne i naše i naših predšastnika grijehе, i time mladje od sličnih grijehа odvрати.

Istina je doduše, da naši grijesi u šumskom gospodarstvu opažaju se davno tek nakon naše smrti, pak je i to može biti i razlog, da se nikomu neda prigovarati djelima preminulih po onoj »de mortuis nihil nisi bene«.

Ali treba da mi s tim običajem prekinemo, te da za vremena iznesemo mane, koje se počinjaju na uštrb šuma, jer ćemo time poslužiti ne samo gospodaru šume nego i mladjima šumarima a naročito cijeloj našoj zemlji, kojoj kako je poznato veliki dio financiјalne snage u šumi leži.

Stoga ćemo ovdje opisati grijehе davno već preminulih nam drugova, neoznačujući pobliže mjesta gdje smo ih motrili.

Povod ovoj raspravici zadala je procjena jednog većeg slavonskog vlastelinstva, koje je radi prezaduženosti vlasnika na prodaju ponudjeno bilo, te je pisac ovih redaka, sa još jednim kolegom procjenu za reflektanta na ovaj posjed početkom ovog stoljeća obavljao. Nakon dovršene procjene uskliknuo sam: amo valja našu šumarsku omladinu na naučno putovanje dovesti, da vidi, kako se gospodariti nesmije, pa neka vidi, kako su u svakom pravcu samo pogriješke i ništa drugo nego pogriješke, kod gospodarenja sa ovimi šumami počinjane bile.«

Onda bi ta omladina naša, barem odmah u početku upoznavanja šumskih prilika, dobila pravi pojam o tzv. grabežnom gospodarstvu.

Grijež dotičnih šumara, koji su sa ovim vlastelinstvom upravljali, sastojao se ponajpače u tom, što nijesu bili kadri prezaduženom vlastelinu dokazati, da ovim gospodarstvom posjed njegov na cijeni gubi i da bi uz racionalno gospodarstvo crpio znatno veći dohodak iz istog. Prezaduženost dala je povod grabežnom gospodarstvu, pa u toj mutnoj vodi zaplivalo je sve, što milom što silom.

Najvrjedniji dio šumah sačinjavali su južni, hrastom kitnjakom obrašćeni obronci, a kakvu su sliku pružali onda, pružaju ju doista još i danas. Sklop istih jedva se mogao ocijeniti sa 0·1. Preostali su na sječinama „sjemenjaci“, — kako su tobože za naplodjenje površine ostavljeno hrašće vlastelinski šumari nazivali, — ali oslobodi bože, kako su ti sjemenjaci izgledali; 4—6 m. visoki, šuplji, truli, prevršeni, te za sve prije, nego za urod žira sposobni.

Vlastito iskustvo na sličnim stablima osvjedočilo me je nedvojbeno, da ako takva stabla žirom katkada i urode, da nikad na njima žir nedozrije, već da u mjesecima srpnju i kolovozu sav otpadne, te takav nezreo niknuti nemože. Do ovih sastojina, ako ih obzirom na sklop 0·1 sastojinama u obće nazvati smijemo, došlo se na taj način da se je sva, za tehničku uporabu sposobna stabla izsjeklo, a za tobožnje sjemenjake ostavilo se takva stabla, koja ni za izradbu valjanih ogrjevnih drva nisu bila sposobna.

Da bude dohodak iz šume što veći pašarilo se svud i vazda a o predzabranama ni govora. U tako progaljenim sastojinama nije bilo ni traga naravnom pomladku, već svuda samo korov. U kratko rečeno, nekoć najvrijednije sastojine, ne samo da su postale posve bezvrijedne, već su smanjivale i vrijednost cijeloga posjeda. Solidan i ozbiljan kupac mora naime računati na to, da će morati ove znatne opustošene površine, sa velikim troškom umjetno pošumiti.

U početku prodavala se pojedina hrastova stabla, ili više njih domaćim reflektantima, a da se što više dohodka izsisu, izradjivali su se preostatci ovih hrastika u vlastitoj režiji na franceske dužice i bačvarsku robu. Ovaj režijni rad nije obavljalo šumarsko osoblje, već šumarski manipulant, kojega se je rad, obzirom na njegovu korpulentnost i redovno poodmaklu dobu sastojao u tomu, da je proizvedenu robu samo na stovarištu primao, bez da je k samoj izradnji i zavirio. Tako se je izradila samo posve cjepka deblovina za cjepanu robu, dočim su ostali dijelovi stabla koji se nisu dali lahko izraditi i na kojima bi radnik manje zaslužio, bili prepušteni truležu.

Akoprem je već dosta toga do vremena našeg procjenjivanja jur struhnulo bilo i bilo mnogo toga po okolnom pučanstvu kao ogrijev na vatri spaljeno, ipak smo nailazili na mnogo i mnogo za tehničku porabu sposobnih, ali neizrabljenih komada.

Pošto nijesam mogao doznati kakvi su dohodak ovi hrastici vlastelinstvu donesli, nijesam ni kadar po prilici naznačiti, kakva je šteta preuranjenim i neracionalnim unovčenjem ovih hrastika po vlastelinstvo nastala. Dovoljno je iztaknuti, da se je nad tim nalazom često puta sgražalo i samo vlastelinsko osoblje, koje se je na tu grabežnim gospodarstvom uništenu šumu jur priviklo bilo.

Isto tako kao ove hrastove sastojine bijahu devastirane i bukove sastojine sa sklopom 0.1—0.3 sa povoljnima izvoznima okolnostima. Za tehničku uporabu prikladnoj bukovini nije bilo u njima ni traga, pa ni takvoj iz koje bi se ogrijevno drvo I. vrsti izraditi moglo. Sve što je bilo preostalo ili je bilo kržljivo ili šupljo ili trulo. To su opet „sjemenjaci“ bukve u nezagajenima predjelima.

Naravnom pomladku uz iznajmljenu pašu nije bilo ni traga ni glasa, baš kao ni u izrabljenim hrasticima. Utržak tih, lih za palenje ugljena prikladnih preostataka bukovine nemože nadoknaditi ni troškove pošumljenja. Šumu, u pravom smislu te riječi, posjedovalo je ovo vlastelinstvo samo u svojim teže pristupnima krasnom bukvom obrašćenim sastojinama. Pojedini predjeli imali su i po 250m³ po rali, te im se je i stariji šumar morao diviti. Krasni uzpravni uzrast sa visinom od 30—35 m. i sa 60% drva za tvorivo, bijaše zadnja zaliha skrahirani šuma, u koje je nepovoljna konfiguracija terraina grabežnoj sjekiri pristup branila. Pa i tu smo morali naći tragove ljudske nezasićenosti. Ogromne bukve sa 10—16 m. sadržaja nalazili smo oborene, a od istih jedva 10—20% bilo je izradjeno cijepanjem za lopate. Za takvog bukovog gorostasa, kojeg si je kupac još i po volji izabrao, plaćao je on mrvicu od 10 K. kupovnine po komadu.

U jednom obziru bila je uprava ovog vlastelinstva ipak napredna, jer je posjedovala 10 kilometara dugu prugu industrijalne željeznice u do inače nepristupne i sačuvane bukove sastojine. Nu kako u gospodarstvu, koje je strmoglavce pošlo, mora se redati pogrješka na pogrješku, prodavalo je vlastelinstvo bukove trupce, postavljene na pilanu, uz cijenu od 1 K po kubičnom metru jednoj domaćoj pilani, tako, da si se pitati morao, je li sa ovom pristojbom plaćena izradba i dovoz ili pako šumska pristojba za kub. m. tehničkog drva odnosno, što je badava: da li kupovнина, ili troškovi izradbe i dopreme.

Preostatci stabala, izradjenih na trupce, upotrebljeni su za paljenja ugljena. Za tehničku izradbu nesposobna stabla imala su opet preostati kao tobožnji „sjemenjaci“. Pa kako je za vrijeme naše procjene upravo bukova urodila, žirile su se svinje u ovih sječinah, crpilo se dakle iz siromašne šume sve, što se iscrpsti moglo, bez brige za budućnost i za pomladjenje iste. Da šumarsko osoblje nije ni obilježilo stabla, koja će se posjeći kao ni ona, koja će kao sjemenjaci ostati, razumije se uz ovakovo „uzor“ šumsko gospodarstvo samo po sebi. Tu je sjeko radnik po miloj volji, pa bez razlike na strminu ili visinu dotičnog

predjela. Niti je to bila sječa preborna ni oplodna, već lih samo grabežna.

Nije nitko mario za to, što se je tu nalazilo visina od 700—900 m. nad morem i strmih obronaka sa usponom od 20—35°.

Nenadkriljiv je bio način unovčivanja crnogorice kod ovog vlastelinstva. Najviši jedan obronak ovog vlastelinstva bio je oko vrhunca obrašćen krasnom mladom jelovinom u smjesi sa bukvom i javorom. Tu nadjosmo pojedina jelova stabla preborom izvadjena i na daske izradjena, a kako to bijahu mlada, dosta granata stabla od 40—50 cm. debljine, bilo je od njih tek 20—30% deblovine izradjeno na krovnu dasku, dočim je ostatak truležu prepušten.

Stablo se je na izradbu izdavalo na taj način, da je do-
tični žitelj od izradjene krovne daske za izradbu i dopremu dobivao $\frac{2}{3}$ od proizvedene množine dasaka, dočim je jednu trećinu dobilo vlastelinstvo u ime kupovnine. Vlastelinstvo je dakle crpilo iz ovih stabala tek 7—10%, sa kakovom se korišću držim nezadovoljavaju ni u prašumama američkima. Uz dosada rečeno nebi trebao valjda ni naglašivati, da ovaj posjed omedjašen nije bio, pa nije bilo ni nikakvih šumskih mapa, ni iskaza o šumskom i inom posjedu ovog vlastelinstva, ter se je moralo za procjenu nužдне podatke tekar iz katastralnih posjedovnih listova vaditi.

Doduše, bio nam je pružen nekakvi gospodarstveni program, kojeg je svojedobno vlastelinstvo na zahtjev nadležnoj županjskoj oblasti predložilo bilo, nu u tom programu bijahu takvi podatci, kako mi u praksi velimo, iz trbuha sašavljeni, da nikako nije mogao služiti nama kao pomagalo za solidnu procjenu.

Taj je program doduše bio na stručnjački način sastavljen, ali samo za oko, jer njegovi podatci nisu odgovarali faktičnom stanju u šumi.

Da bi se bilo još mnogo inih grijeha u ovom šum. gospodarstvu pronašlo, o tom ne može biti dvojbe, osobito da se je u administrativne odnošaje bilo zavirilo.

Ovdje su tek zabilježena samo opažanja kod letimice obav-

ljene procjene, bez ikakva uvida u službene knjige ili spise. No ipak smo se iz svega uvjerali, da zločesto šumarsko gospodarstvo ovog vlastelinstva, nije skrivilo toliko njegovo šumarsko koliko ostalo nestručno upravno osoblje, koje je i o šumskom gospodarstvu bitno i konačno odlučivalo. U obće držimo, da se u ovakovim prilikama vlastelinsko šumarsko osoblje nije moglo ni oduprijeti ovom načinu grabežnog gospodarstva, jer je konačna odluka ležala u rukuh samoga vlastelina i inih nestručnjaka.

Uz to prijali su ovi odnošaji svekolikom upravnom i pomoćnom osoblju ovog vlastelinstva. Sam sam čuo, da su se dvojica međusobno posprdno propitkivala da li su već mjesečnu plaću primili, prem je već i 15-ti minuo bio. Jednom starijem činovniku dugovalo je vlastelinstvo na plaći znatniju svotu, ter je bio sa svojom tražbinom od kupca na kupca predavan, što ga je svakako bolje štitilo i obezbjeđivalo, nego kakova službena pragmatika.

Kod same procjene osjetili smo i te kako, da promjena u posjedu, a naročito u načinu gospodarstva, podnipošto poželjna bila nebi.

Prva exkurzija kod koje je i reflektant učestvoval, upriličena je bila kroz opustošene hrastove i bukove sastojine, a njihovu razmedju, sa nepristupnima i sačuvanima bukovima sastojinama, morali smo sami pomoću preglednih mapa generalnog stožera istraživati i u te mape urisavati. K izvidima pozvano lugarsko osoblje ili u obće nije ni došlo ili je prispjelo tako kasno, da se u udaljenije predjele nije moglo dospjeti. Uvidivši konačno, da nam se namjerice ili običajnim kasnim dolaženjem lugarskoga osoblja zaprieke prave, služili smo se lih spomenutimi nacrti kod naših izvida doduše mukotrpno, nu ipak uspješnije nego da smo iščekivali kasni dolazak lugarskog osoblja.

Na posljedicama ovog grabežnog gospodarstva boluje to vlastelinstvo još i danas, te ove posljedice prelaze neprestano iz ruke u ruke, jer nitko neće da zagriže u gorku jabuku pošumljivanja opustošenih hrastovih i bukovih šumišta. Svega toga nije moralo biti, samo da su šume, u kojih se sjeklo, valjano zagajene bile.

Pisac ovih redaka vidio je na Krasu šume zaduženih vlastelina, vlastelinstva, koja su bila u posjedu bezdjetna posjednika, šume koje su bile u svrhu eksploatacije kupljene, gdje takodjer ne bijaše baš sve u redu, ali takove pustoši kao što je ova ovdje, nije mogao konstatirati. Takova šta mogao je naći i našao je tek u plodnoj Slavoniji.

Završujući kratki i koliko bijaše moguće blagi opis ovog grabežnog gospodarstva, moram donekle na obranu istog, još jednu ne baš utješljivu činjenicu spomenuti, da se i kojekada druguda u plodnoj Slavoniji našoj vide još i druge i vrlo zamršene pogriješke u šum. gospodarenju. Tako sam vidio bivše hrastove sastojine promjenjene u sastojine bijele šume, vidio sam proreda, izvedenih ne u svrhu uzgoja mlade sastojine, već u svrhu crpljenja što većeg međjutomnog dohodka na štetu preostale glavne satojine (sjeklo se naime najljepša stabla, a ostavljala se potištena). Dalo bi se takodjer bezbroj pogriješaka konstatirati počinjenih time, što gospodarstvene osnove ne odgovaraju stobinskim i administrativnim i tržišnim odnošajima dotičnih predjela. Grješilo se, — da još na obranu spomenem, — takodjer i u susjednoj nam posestrini Bosnoj, raznima mnogogodišnjima ugovorima, koji su pridonjeli potisnuću tržišnih cijena na manje.

Svega toga bijaše po malo po svuda, nu ipak nigdje ne bijaše tako nepokrivenih i teških grijeha kao ovdje. Ben Akiba bi ovdje svoju slavu izgubio!

I. Z.

Trgovačke uzance (uvjeti) koji vrijede na bečkoj burzi za trgovinu sa svima vrstima drva.

(Valjaju od 1. travnja 1911).

I. Odjel. Opće ustanove.

§ 1. Glede valjanosti ustanova.

Niže navedene uzance vrijede za sve trgovačke poslove, u trgovini sa svima vrstima drva koji se:

1. Sklapaju na bečkoj burzi u koliko ugovaratelji nisu izrično ustanovili kakove druge uvjete.

2. Na trgovačke poslove, sklopljene izvan bečke burze, ali samo onda, ako se kod sklapanja dotičnoga posla izričito istakne da za taj posao vrijede uzance bečke burze.

Osim ovdje navedenih uzanca, neimaju za poslove s drvom vrijednost i tzv. „uzance bečke burze ustanovljene za trgovinu sa robom“.

§ 2. Zaključni list (Prihvatno pismo, Schluss-brief) glede sklopljene trgovine.

Kod ustmeno ugovorenih trgovačkih posala ovlašten je svaki od ugovaratelja da u roku od osam dana, — iza kako je posao sklopljen — zatraži izmjenu zaključnih listova, glede utanačene trgovine. Zaključni listovi izmijenjuju se tako, da ona stranka, koja izmjenu trgovačkih zaključnih listova zahtjeva, od svoje strane potpisani zaključni list odašalje, na što druga stranka najkasnije u roku od osam dana imade odaslati odgovor, t. j. potpisani prihvatni list.

§ 3. Kategorije i vrsti drveća.

U glavnom se razlikuje drvo četinjača i drvo listača.

Po tvrdoći se luče vrsti drva u vrlo tvrde, tvrde, srednje tvrde, meke i vrlo meke.

Od vrsti drveća koje se mnogo rabe, spada među vrlo tvrde vrsti: ebanovina, šimšir, kalina, dren, česmika, crni trn, glog, badem, pas-dren. Među tvrde vrsti: bagrem, grab, dud, šljiva, divlja trešnja, mukinja, bukva, hrast, cer, jasen, javor, orah, crni orah, jabuka, kruška, tisa. Srednje tvrde vrsti: brijest, pitomi kesten, jarebika, sremza, klekovina. Meke vrsti: ariš, breza, joha, divlji kesten, crni bor, bijeli bor, smreka, jela, iva. Vrlo meke vrsti: jasika, limba, borovac, vrbe, topole, lipa.

Kad se u trgovačkim poslovima govori o mekom drvu, razumijeva se pod tim samo smrekovina i jelovina. Ako je zaključen posao »za meko drvo«, to je prodavaoc ovlašten, da dobavi isključivo smrekovo ili isključivo jelovo drvo, ili pako po vla-

stitoj volji mješavinu jelova i smrekova drva. Pod „borom“ razumijeva se samo obični bijeli bor. Kod dobave crnog bora, borovca ili limbe, mora se dotična vrst izričito ugovoriti.

Pod „topolom“, ako nije vrst поближе označena, razumijeva se samo crna topola. Bijela topola, kanadska topola, siva topola, jasika, moraju se kod dobave izričito zahtijevati.

Pod općom oznakom „hrastovine“, razumjeva se kitnjak ili lužnjak evropskog porijekla (Kavkazsko područje isključeno.) Cerovina neubraja se u hrastovinu. Pod »brijestom« razumijeva se samo brijest, podnipošto vezika, pod „javorom“, samo obični brdski javor, nipošto mlječ ili klen, a pod „bukvom“ samo obična bukva.

§ 4. Porijeklo.

Ako se pod porijeklom označi onako posve općenito samo koji kraj, to se imade dobaviti drvo iz dotičnoga kraja. Ali ako se kod sklapanja pogodbe pod porijeklom potanje označi proizvod stanovitog kojega šumskoga posjeda ili industrialnog poduzeća, tada se mora dobaviti drvo upravo iz dotičnog šumskog posjeda ili industrialnog poduzeća.

Ako je dobava ugovorena prema izabranim uzorcima, tada i dobavljena roba mora biti onakova, kakov je i uzorak. Dobava bolje kakvoće samo je onda dopustiva, ako je drvo istog porijekla.

§ 5. „C i r c a“.

Kod zaključaka, kod kojih je ugovorena količina drva označena sa »circa« (od prilike) imade prodavaoc pravo, da pod istim uvjetima, pod kojima je dobava zaključena, dobavi za 5% robe više ili manje. Ako li je prodavaoc drva seljak šumo-posjednik, tada se to pravo proširuje na 10% na više ili na manje. Od—do. Ako je prodana količina općenito označena sa »od—do«, to je prodavaoc obvezan da dobavi samo najmanju označenu količinu u onom slučaju, ako od dotične vrsti, neima više raspoložive zalihe. Naprotiv obvezan je kupac, da za utanačenu cijenu preuzme svu ugovorom označenu maksimalnu množinu robe.

Ako je ugovoreno, da prodavaoc ili kupac može odlučivati, da li će dati, odnosno primiti najmanju ili najveću ugovorenu

množinu robe, tada on mora o tome odlučiti najkašnje nakon dobave prve polovice ugovorene najmanje količine robe.

§ 6. Sadržaj vagona.

Ako se kod zaključaka označi količina robe samo općenito po „vagonima,“ onda se pod tim razumijevaju željeznički vagoni sa tovarom od 10.000 kg. do najviše 10.500 kg. Samo kod dugačke gradje, koja se mora tovariti na t. zv. dvostruke vagone, razumijeva se pod vagonom tovar od 20.000 kg., do najviše 21.000 kg.

Ako se kod narudžbe pojedinih vagona robe ne ugovori točna dobavna količina, ovlašten je prodavaoc da vagone nakrcsa sa tovarom do 12.000 kg., dotično, kod drva dugih dimenzija, za koje treba dvostruke vagone, sa tovarom do 24.000 kg.

Tovarenje. Ako tovarnu pristojbu plaća kupac, to se mora u vagonima prostor tako izrabiti i tako dobro natovariti da u vagon bude složena podpuna propisna težina, jer inače u protivnom slučaju, mora prodavaoc naknaditi kupcu preplaćenu tovarnu pristojbu.

§ 7. „Franko“.

Ako se tom oznakom označi mjesto, tada je time prodavaoc obvezan da robu na vlastiti trošak do toga mjesta odpremi. U slučaju kakove dvojbe, smatra se to mjesto kao mjerodavno za ispunjenje ugovorenog posla.

§ 8. Obračun tovarnih pristojba.

Ako se kod prodaje uz označeno mjesto dobave stavi uvjet dobave »sa vagona« (ab Waggon) ili »sa broda« (ab Schiff ili ab Floss), to imade kupac tovarnu pristojbu, kao istim skopčane nuzgredne izdatke (za vagarinu, recepise i t. d.), platiti na račun prodavaoca, ali kada se isplaćeni iznos odbija od svote, koja se za robu ima platiti, nesmiye se za njega odbiti i sconto.

Kod prodaje „sa stanice“ (ab Station) označenoga mjesta, terete troškovi istovarivanja prodavača, ali sve ostale izdatke i pristojbe koje su nastale nakon istovarivanja robe, imade nositi kupac.

U slučaju kakove dvojbe, vrijedi u oba slučaja označeno mjesto kao mjesto za ispunjenje ugovorenog posla.

Kod prodaje „Parität-Waggon“ ili „Parität postaja“* smije se odbiti od svote, koja se ima platiti za robu samo onaj iznos, koji odgovara „Paritätu“. Kao mjesto za ispunjenje ugovorenog posla kupovanja na način „Parität“ postaja, vrijedi tovarna postaja.

Kod kupovanja drva, za koje se mora plaćati pristojba za skladište, nosi kupac počam od dana ugovorenog zaključka sve terete i izdatke.

Sve odštete, naknade, tovarne pogodnosti i slične izdatke, koje je prema ugovoru za odpremanje obvezano plaćati dotično odpremno poduzeće, pripadaju onom kontrahtentu, na čiji se trošak roba odprema. Odštete, što ih je radi prekoračenja ugovorenog dobavnog roka dužno plaćati odpremno poduzeće, idu u korist preuzimatelja.

Ako se roba odprema na teret prodavača, to imade istome kupac najduže u roku od četiri tjedna prije izminuća reklamacionog roka, povratiti sve dokumente, odnoseće se na odpremu robe, zajedno sa očitovanjem, da se kao adresat odriče svojih prava na korist u tovarnom listu naznačenoga predavaoca robe. U protivnom slučaju odgovoran je za svu štetu, koju pretrpi prodavaoc.

§ 9. „Cif“.

Kod onih zaključaka, kod kojih se uključuju troškovi, prevozne pristojbe i osjeganja (Kosten, Fracht und Assekuranz-cif), imade prodavaoc nositi jedino troškove tovarjenja, prevoza i osjeganja. Druge troškove nije dužan nositi. On ne jamči za štete i pogibelji, koje mogu zadesiti robu na putu.

U slučaju nezgode, pripada kupcu cijela osjegurana svota, zajedno sa osjeguranim imaginarnim dobitkom.

„Sotto palanca“, „sous palan“. Kod prodaje pod tom oznakom, imade prodavaoc nositi troškove natovarivanja, prevoza i osjeganja, a roba putuje na njegovu pogibelj. U slučaju nezgode, pripada prodavaocu cijela osjegurnina, zajedno sa eventualno osjeguranim imaginarnim dobitkom, ali je obvezan da manjkajuću robu svejedno naknadno dobavi.

* Paritet postaja znači, da je kupac obavezan platiti troškove prevoza robe samo od stanovite ugovorene željez. stanice. Prodavaoc ma može robu i sa drugih stanica slati ali sav višak prevoznine tereti tada prodavaoca.

§ 10. „Prompt“.

Pod „Prompt“ (brzo i točno) dobavom, razumijeva se, da se prodana roba imade što mogućim pospješanjem predati, dotično preuzeti, a predaja, dotično primanje robe, imade se obaviti bez prekidanja.

„Successivno“ (postepeno) znači, da se dobava robe imade prema ugovorenom dobavnom roku i opredijeljenoj količini postepeno u po mogućnosti podjednakim obrocima dobavljati.

§ 11. Zaključci pod uvjetom: „Po otvorenju plovitbe“.

Takovi zaključci moraju se oživotvoriti u roku od šest nedjelja, iza kako je oglašen početak plovitbe.

Oglasom o obustavi plovitbe, smatra se, da je za dotično godište plovitba zaključena, pa se ne smije uzeti više obzir na eventualnu mogućnost, da bi mogli vođeni putovi postati ponovno plovni, (prije običajnog otvorenja plovitbe).

§ 12. Dobave za stanoviti odredjeni dan ili unutar odredjenoga roka.

Ako se uvjeti ugovora imaju prema utanačenom dogovoru, ili u smislu ovih uzanca ispuniti na odredjeni dan, te ako je isti nedjelja ili svetak, to se imade predaja, dotično preuzimanje robe, obaviti slijedeći radni dan.

Ako kod poslova, koji se imaju izvršiti unutar odredjenog roka (tjedna, mjeseca, polovice mjeseca itd.), pada zadnji dan označenog roka na nedjelju ili svetak, to se mora predaja, dotično preuzimanje robe, obaviti najkašnje onoga zadnjeg radnog dana, koji je pred svetkom.

§ 13. Ustanovljivanje pravodobnog roka dobave.

Kod predaja „sa vagona“ (ab Waggon) „sa tovarne postaje“ ili „sa stanice“, dotično „parität stanice“, ustanovljuje se pravodobni rok predaje robe, počam od kojega bi se imala roba dalje odpremati po onom vremenu, kada je roba predana odpremnom poduzeća, koje imade ovlast, da izdaje tovarne isprave, kojima je pravo javnosti priznato.

§ 14. Početak preuzimanja.

Primanje i predaja robe mora započeti ustanovljenoga dana, najkašnje u osam sati u jutro, te se mora do potpunog svršenja po mogućnosti bez prekidanja nastaviti. izuzimaju se nedjelje i sveti, kao i viša sila (vis major).

§ 15. Ustanovljenje, da je dobava ispunjena.

Dobava (naručba) smatra se ispunjenom samo nakon neposredne faktične predaje kupljene robe kupcu ili po njegovom nalogu (Ordre) odredjenom primatelju. Predaja željezničkih ili parobrodarskih avisa, konnossementa, tovarnih listova, nesmatra se dovoljnim u svrhu ispunjenja dobavnih dužnosti, već samo kao doznaka robe u svrhu preuzimanja.

§ 16. Viša sila. (vis major.)

Ako je uslijed nepredvidljivih viših sila pravodobno proizvodnja, izvoz ili dobava postala nemoguća, to imade prodavaoc najdulje u roku od 14 dana nakon nastupitog događaja, o istom kupca obavijestiti. Da se omogući dobava istovrstne robe iz drugih proizvodnih područja, dužan je kupac, da dozvoli pravodobno produljenju dobavnog roka. Ako naknadna dobava u odredjenom roku ne uslijedi, ovlašten je kupac da naručbu za ustanovljenu količinu robe opozove (stornira). (§ 26. al. b. i § 28. al. 3.)

Ali unutar produljenog roka, može se još dobiti roba prvobitnog porjekla.

U slučaju više sile (vis major), obvezan je posjednik šume ako je ujedno i prodavaoc samo onda na naknadu istovrstne robe, ako to može podmiriti iz vlastitog šumskog posjeda. Isto takvo pravo ima i onaj koji nije vlasnik šume, ali ima pravo drva u njoj sjeći.

U koliko se streikovi, oblastno uglavljene epidemije, prometne nezgode i pomanjkanje vagona, mogu takodjer ubrojiti medju više sile, odlučuje u prijemnim slučajevima sud, dotično mirovni sud.

§ 17. Manjkajuća količina komada mora se ustanoviti prije odvažanja robe i to u roku od pet radnih dana, nakon što je dobivena obavijest, da je roba prispjela. Pomanj-

kanje količine, mora se službeno ustanoviti, u koliko to neuskraćuju dotična transportna poduzeća (željeznice, broderska društva). U koliko se ustanovi pomanjkanje robe, nosi prodavaoc sve troškove koji su skupčani sa službenim brojanjem robe. U slučaju, da prometno poduzeće uskraćuje službeno izbrajanje, mora si primatelj tu uskratu službeno potvrditi dati, te mora o tome odprematelja robe odmah brzojavnim putem obavijestiti, sa pozivom, da u roku od tri dana pošalje svoga zastupnika u svrhu brojenja robe.

Ako je službeno ustanovljenje pomanjkanja robe uskraćeno ili ako je isto skupčano sa nerazmjernim troškom i poteškoćama i ako odprematelj robe nije poslao zastupnika, to se mora pomanjkanje robe ustanoviti svakako na tako korektan način, da o njegovoj korektnosti nemože biti dvojbe.

§ 18. Ustanovljivanje pogriješaka u kakvoći robe.

Da se ustanove manjkavosti u kakvoći robe, mjerodavne su slijedeće ustanove:

a) ako su pri pregledavanju ili preuzimanju robe prisutni kupac i prodavač ili njihovi zamjenici, to se eventualni prigovori proti kakvoći robe moraju odmah ustanoviti;

b) ako se pako roba odprema kupcu, to ju imade kupac prije odvažanja sa željezničke ili broderske stanice pregledati, a eventualne manjkavosti u kakvoći u roku od pet radnih dana brzojavnim ili pismenim putem priopćiti prodavaocu.

Na kupca pada sva krivnja, ako otpremljena obavijest o manjkavosti robe pravodobno prisprije ili neprisprije na odredište.

U slučaju da se kupac ne drži gore označenih propisa, smatra se da je robu u redu preuzeo.

Pri odpremanju robe željeznicom, može kupac pri ustanovljenoj pogriješnoj kakvoći uskratiti preuzimanje, ali samo cijelih vagona.

§ 19. Prigovori glede manjkavosti u pogledu količine i dimenzija.

Manjkavosti glede količine i dimenzija, moraju se u roku

od osam radnih dana nakon primljene obavijesti o prispjetku robe, brzojavnim ili pismenim putem prijaviti prodavaocu.

§ 20. Unutarnje pogreške.

Za unutarnje pogreške, koje se pokažu na robi tečajem izradbe ili nakon dovršenja iste, nije odgovoran prodavaoc.

§ 21. Vidjeno i u redu pronadjeno.

Ako se pri utanačenoj pogodbi rabi klauzula „vidjeno i u redu pronadjeno“ bez daljnjih opazaka, to se predmijeva da je roba, što se kakvoće tiče primljena, izuzimajući pri tom slučaj kakove prevare.

U slučaju, da se roba ne predaje odmah, to je prodavaoc obvezan istu i dalje brižno čuvati, kako se to dolikuje urednom trgovcu i to sve dotle, dok ne iztekne za predaju odredjeni rok.

§ 22. Cijena i mjera.

Za cijene vrijedi krunska vrednota. Sve dimenzije razumijevaju se po metričkoj mjeri.

§ 23. Uvjeti plaćanja.

Računi (fakture) se plaćaju a) u gotovom (per Kassa) sa 2% popusta (sconto) u roku od 30 dana, računajući od dana kojim je datiran račun; b) sa četirimjesečnim akceptom (mjenicom) računajući po datumu računa (facture).

Ako nisu ustanovljeni posebni uvjeti, imadu se računi vazda plaćati u gotovom po ustanovi a).

Ako je utanačena podmirba akcepta (Akceptbegleich), to se imade ista provesti u roku od 30 dana, računajući od dana kojim je račun datiran. Ako to kupac ne učini ni nakon izričite opomene poslane mu preporučenim pismom, te ako odmah ne preda ili ne pripošalje akcept, to postaje račun odmah plativ, zajedno sa 6% kamatima bez kassa-sconta, koji se računaju od dana plateža, do prvobitno ugovorenoga roka, kada akcep utrnjuje (Verfallszeit des Akceptes).

§ 24. Mjesto i vrijeme plaćanja.

Plaćanje .ma uslijediti po kupcu na ruke prodavaoca, bez da potonji ima kod toga kakvoga troška i bez da plaća poštarinu, ili pako ima uslijediti na kojemu utanačenomu mjestu.

Plaćanja, koja se obavljaju ustupom gira, chekom na banke na poštanske štedione ili inim doznakama, smatraju se da su istom onda podmirena, kada se platežni iznos u odnosnim središtima ili mjestima obračuna, uračuna u dobro primatelju. Kupac nije vlastan, da za plaćene iznose, koje je podmirio prije, nego što dospjeva ustanovljeni rok plaćanja, odbije kamate ili popust (sconto.) Za svako zavlčenje kupca u pogledu podmirenja kupovnine, kao i za sve izdatke isplaćene na račun kupca, ovlašten je prodavač, da računa 6⁰/₀ zateznih kamata.

§ 25. Plaćanje u inozemnim vrijednostama.

Ako je kupovina utanačena u inozemnoj vrijednosti ima kupac pravo, u koliko nije uporabom riječi „effektivno“ ili inim kakovim dodatkom izrično ustanovljeno plaćanje u dotičnoj valuti, da na dan dospjelosti podmiri kupovninu u krunskoj ili u inozemnoj vrijednosti. Ako se plaćanje obavi u krunskoj vrijednosti, to istomu služi za podlogu srednja vrijednost između tečaja (kurs) novca i tečaja robe, koji su na bečkoj burzi dan prije dospjelosti plaćanja službeno ustanovljeni.

§ 26. Prava kontrahenta, koji se drži pogođbe.

U slučaju da jedan od kontrahenta nije ispunio sklopljenu pogodbu, — izuzevši slučaj da nije platio već primljenu robu, — to je onaj kontrahent, koji se ugovora drži i koji hoće da si osjigura niže navedena prava dužan, da najdulje sedmoga radnoga dana, iza kako je ugovor prekršen, dađe redovitim putem ustanoviti prekršenje ugovora (§ 27.). Tada ima pravo:

a) od nemarnog kontrahenta zatražiti, da u primjerenom roku ispuni pogodbu, i podmiri štetu kao i izmaklu dobit, za koju može dokazati, da ju je kroz nemarnost krivca pretrpio (vidi § 28).

b) da odustane od pogodbe, kao da u opće nije ni bila sklopljena (vidi § 29.).

c) da može pogodbom osjeguranu množinu robe prema § 30. dati kupiti ili prodati, i da može utjerati od nemarnoga kontrahenta razliku između ugovorom osjegurane, te polučene veće kupovne ili niže prodajne cijene robe, kao i naknadu troškova koji su nastali dražbom.

d) da od nemarnog kontrahenta, i bez da poduzme ovršnu prodaju ili kup, zatraži naknadu razlike izmedju pogodjenih i tržištnih dotično burzovnih cijena, koja razlika se ustanovljuje za mjesto i za vrijeme gdje i kada se je imala pogodba ispuniti.

e) da od nemarnog kontrahenta zatraži naknadu pretrpljene štete i izmakle dobiti, koju je, u koliko to može dokazati doista pretrpio.

§ 27. Ustanovljenje narušenja ugovora.

Pravovaljano ustanovljuje se narušenje ugovora ovako :

1. Radi li se o pravu spomenutom u § 26. al. e) ustanovljuje se narušaj ugovora dignućem protesta, koji se mora dignuti u Beču pred mirovnim sudom bečke burze, odredjenom za trgovačke poslove sa robom, u koliko je isti prema § 79 i 80. statuta bečke burze u tu svrhu competentan*, ili koji se mora dignuti po kojem c. k. javnom bilježniku, na drugim mjestima po nadležnom državnom sudu, ili pako po javnom bilježniku.

2. Radi li se o kojem drugom pravu spomenutom u § 26., onda se ono uglavljuje ili tako, da se podigne spomenuti protest ili da se na protukontrahenta upravi preporučeni list.

§ 28. Ako stranka, koja se drži pogodbe, namjerava zatražiti naknadno ispunjenje ugovora (§ 26. lit. a.) ili ako hoće da od ugovora odustane (§ 26. lit. b.), mora to obznaniti protukontrahentu već u protestu ili putem pismene obavjesti.

U slučaju odustajanja od pogodbe, mora se primljena kapara ili uplaćeni predujam bez oklijevanja povratiti.

Odustane li se od pogodbe, koja se je imala ispuniti u više vremenskih razdoblja, to ovo odustanje nemože imati upliva ni na prijašnje podpuno ispunjene obveze, ni na one obveze koje još nisu na ispunjenje dospjele.

§ 29. Protest vrijedi od dana kada je dignut, a pismena prijava od dana, kada je na poštu predana.

* Vidi na kraju dodatak I.

§ 30. Ovrha (eksekncija).

Ovršna kupovanja i prodaje moraju se obaviti kroz posrednika (senzala) namještenog za promet s robom na bečkoj burzi i to najdulje drugog burzovnog dana, iza kako je protest podignut. Ne može li se toga dana ovrha provesti, to je dozvoljeno, da se nastavi i dovrši slijedećih burzovnih dana, ali razlog radi kojega se podpuna ili djelomična ovrha nije mogla provesti, mora se pismeno ili usmeno prijaviti uredu burze uz oznaku posrednika, kojemu je ovrha bila povjerena. O svakoj pokušanoj ovrhi kao i o svakoj djelomičnoj ili podpuno provedenoj ovrhi mora onaj, koji daje ovrhu provadjati još istoga dana obavijestiti narušitelja ugovora.

§ 31. Ovršna (eksekutivna) kupovanja i prodaja takove robe, koja je pogodjena u inozemnoj vrjednoti, ili od inozemnoga mjesta, može uslijediti samo pod istima uvjetima glede vrjednota i mjesta ispunjenja i ostalih uvjeta (uzanca) pod kojima je bila sklopljena i prvobitna kupnja ili prodaja. Nebude li se pazilo na koji od propisa § 30. i 31., onda ovršna kupnja ili prodaja ne vrijedi kao da je uslijedila na račun nemarnog kontrahenta, ali stranka, koja se je držala pogodbe, može prema § 26. lit. d. tražiti razliku vrijednosti.

§ 32. Mučke produženje ugovora.

U slučaju, da ni jedan od obiju kontrahenta ne digne protesta ili ne podnese pravovaljanu prijavu, smatra se, da je ugovor dobrovoljno mučke produžen na daljnjih 14 dana, računajući od dana, kada je imao biti ispunjen. Ako li koji od kontrahenta, nakon što je na taj način produženi rok za ispunjenje pogodbe istekao, ponovno neispuni ugovor, te mora ona stranka, koja se pogodbe drži, i koja hoće da svoja prava zaštititi, isto onako postupati, kako je imala činiti, nakon što je prvobitno ugovoreni rok istekao.

§. 33. Utrnuće ugovora.

Mine li rok spomenut u predidućem paragrafu, bez da je koji od kontrahenta podigao pravovaljani protest ili bez da je podnio prijavu, to se predmijeva, da je posao obostranim spo-

razumkom razriješen. U tom slučaju može se zahtijevati jedino povratak položene kapare, dotično predujma.

§ 34. Zaštita prava naknade (regresa).

Da se zaštiti i očuva pravo naknade naprama žirantima ili prema cedentima zaključnog (pogodbenog) pisma, kao i prema jamcima, bezuvjetno je nužno, da se digne protest.

§ 35. Uskrata kredita pri zaostatku u plaćanju.

Kod prodaja na kredit nije prodavač obvezan, držati se ugovorenih obveza glede kredita, ako kupac u ono vrijeme, kada bi imala uslijediti dobava na kredit nije prodavaocu podmirio kakav drugi račun od prije, koji se je platiti imao, ili ako je u zaostatku glede kakove mjenične obveze. Samo u slučaju, ako je zaostatak glede dotičnog prvašnjeg računa ili mjenice postojao već u ono doba, kada je ugovarana ova nova pogodba na kredit, dužan je prodavaoc držati se obveze glede kredita. Prodavač, koji se hoće da posluži pravom obustave kredita, mora se kupcu prije pismeno naročito sa obustavom kredita zagroziti, a tada, ako kupac odmah ne podmiri dug ili ne pruži jamstva bilo za dobavu koja imade uslijediti, bilo za još neuredjeni račun (fakturu) ili za neispunjenu mjeničnu obvezu, pripada prodavaocu pravo, da može smatrati kupca nemarnim platcem takodjer i u pogledu one dobave, koja bi imala uslijediti, te može proti njemu dići protest ili podnijeti prijavu.

Protest, dotično prijava imade se podnijeti u roku od 14 dana, nakon što je odpremljena pismena prijetnja, a tada ima prodavaoc pravo tražiti, da se spomenuta naručba odmah ili unaprijed plati ili da se za istu pruži jamstvo, pri čemu se imadu kupcu, (jerbo od njega prije ugovorenoga roka kupovnina utjerana), naknaditi kamati prema bankovnom kamatnjaku sve do dana dospjeća, koji je bio ustanovljen pri sklapanju kreditne pogodbe, ili da u pogledu spomenute naručbe upotrijebi koje od onih prava označenih u § 26. lit. b. do c. Pri tom se imaju uporabiti i §§ 27. do 31.

Jamstvo se pruža tim, da se svota položi u gotovom ili u papirima, koji imaju pupilarnu sigurnost ili ako se u mjestu, u kojem se imade plaćanje obaviti, kod suda položi, koji je

nadležan za ugovoreno mjesto plaćanja, uložna knjižica koje javne štedione.

Ispostavi li se naknadno, da nisu postojale pretpostavke radi kojih je obustavljen kredit to prodavaoc jamči za štetu i izmaklu dobit, koja je nastala uskratom kredita.

§ 36. Insolventcija (obustava plaćanja) kontrahenta.

Ako koji od obiju kontrahenta postane insolventan prije roka, ugovorenoga za ispunjenje obveze, to drugi kontrahent ne može odstupati od ugovora, ali ima pravo da najduže roku od dva radna dana iza kako je za insolventciju doznao:

1. Prema § 27. toč. 1. podigne protest, te da tako najdulje drugog burzovnog dana, iza kako je protest podignut u smislu § 30., prema danu dospelosti ovršnim putem podmiri sve tekuće poslove, koje je imao sa insolventnim kontrahentom ili 2. Da bez protesta ili prijave obzračuna sve tekuće poslove koje je imao sa insolventnim kontrahentom, prema danima kada dopijevaju i to na temelju tečaja tržišnih dotično burzovnih cijena, koje su vrijedile na dan dospelosti.

Ona stranka, na čiju štetu pri toj ovrhi ili obračunu nastane razlika, imade istu protu-kontrahentu odmah podmiriti, ali solventna stranka t. j. ona, koja je u stanju da svoje obveze plaća, ovlaštena je u svakom slučaju, da traži naknadu svojih troškova.

Iza sudbeno proglašenog stečaja može uredjenje tekućeg posla uslijediti samo prema ustanovama stečajnoga reda.

§ 37. Izuzimajući slučaj otvorenja stečaja smatra se, da je insolventcija jednog od dvojice kontrahenta nastupila:

a) ako je izrečena i proglašena od uprave koje javne burze;
b) ako dotičnik obustavi plaćanja, ili ako od svojih dužnika zahtjeva moratorij (odgodu platežnoga roka), ili ako s njima vodi pregovore radi izjednačenja;

c) ako se radi obveza plaćanja vodi proti njemu ovrha, ili ako je takova ovrha ostala beuspješna;

d) ako je pobjegao i ostavio dugove, a da se nije pobrinuo, kako će se isti pokriti.

§ 38. Stručno mnijenje (Expertise).

Službena stručna mnijenja glede robe, mogu se u slučaju prijedora, ako isti spada pred mirovni sud, a sudbeni postupak još poveljen nije, pismeno ili usmeno zatražiti od mirovnog suda bečke brze, koji je opredijeljen za trgovinu sa robom.

Strukovnjaci opredjeljuju se po predsjedništvu mirovnog suda, koje ujedno odredjuje koje se sprave i koji obrazci imaju pri istraživanju rabiti.

Svaki kontrahent imade pravo da predloži jednoga strukovnjaka.

Do sudbene odluke imade nositi troškove istraživanja onaj kontrahent, koji je stručno mnijenje zatražio.

§ 39. U ovim općim ustanovama spomenute pravne posljedice, koje stižu onoga koji se ne drži stanovitih formalnih propisa ne stupaju na snagu, ako je svrha, koja se ovim propisima postići može, na koji drugi način jur postignuta.

II. Dio.

Zajedničke odredbe za četinjavo i lisnato drveće.

A. Roba u okruglom.

§ 40. Splavljeno i nesplavljeno drvo.

Splavljeno se drvo kod prodaje kao takovo naročito označuje. Izostavi li se ova oznaka, onda se razumijeva nesplavljeno drvo.

Kao nesplavljeno drvo smatra se i ono, koje je dopremljeno na splavi, ali nije došlo za vrijeme prevoza direktno u vodu.

§ 41. Izmjera i proračunavanje kubičnog sadržaja.

Kubični sadržaj izračunava se na temelju cijele duljine furka i njegovog promjerkom izmjerenog promjera u polovici duljine. Nalazi li se na mjestu na kojem se imade promjer izmjeriti grana ili kvrga, onda se imade mjeriti promjer neposredno iza ovog mjesta prema vrhu, tamo, gdje normalni rast opet počinje.

Pod »promjerom«, »debljinom«, »srednjim promjerom« ili »srednjom debljinom« razumjeva se uvijek promjer bez kore mjeran u polovici duljine. Promjer se mjeri uvijek u cijelim centimetrima, tako, da se slomci jednog centimetra ispuštaju.

Kora se mora na mjesta mjerenja ili odstraniti, ili se njezina debljina od izmjenenoga promjera odbije.

Kupac može kod mjerenja debljine zahtijevati mjerenje u dva međusobno okomito stojeća promjera, pri čemu slomci centimetara kod izračunavanja aritmetičke sredine u obzir ne dolaze.

Duljina deblovinine mjeri se kod četinjača na 0·5 m. točno, kod listača na 0·1 m., tako, da u prvom slučaju slomci do 0·5 m., a u drugom slučaju slomci do 0·1 m., ne dolaze u račun.

Trupci četinjača i listača dobavljaju se u tržišnim usuelnim dimenzijama.

Kod koso prepiljenih trupaca vrijedi kao duljina trupca ona koja je najkraća.

Nadmjere u duljinama ne uzimlju se u obzir kod izmjere i kubiciranja.

Za proračunavanje kubičnog sadržaja imade se upotrijebiti najnovije izdanje »Pressler-Neumeisterovih tablica za kubiciranje« i to I. za trupce, II. za deblovinu.

B. Piljena (rezana) roba.

§ 42. Proračunavanje kubičnog sadržaja.

Za proračunavanje kubičnog sadržaja mjeri se kod zarubljene i nezarubljene robe duljina u decimetrima, širina u centimetrima, a debljina u milimetrima, Takozvana »vodena roba«* (Wasserware) prodaje se takodjer i po komadu.**

§ 43. Potpuna mjera, ravne pročelne površine i jednolična debljina.

Sva piljena roba mora u osušenom stanju imati potpunu mjeru, a u svježem odgovarajuću nadmjeru.

* Roba što dolazi prigodom transporta pod vodu.

** Ne prodaje se obično po kub. metrima nego po broju komada.

Pročelne površine neka imaju po mogućnosti okomit rez. Kako zarubljena tako i nezarubljena roba treba da imade na čitavoj duljini jednoličnu debljinu.

Rukom piljena drva. Dobavljanje rukom rezane robe treba izričito ugovoriti.

§ 44. Zarubljivanje.

Ako se inače ne ugovori, dobavlja se roba od omorike, jele i ariša paralelno po duljini zarubljena, a od bora i svih listača nezarubljena.

Mjerenje širine. Mjerenje širine obavlja se kod nezarubljene robe, u polovici duljine komada, a na užoj njegovoj širini* no bez kore, i to, ako se drugačije ne ugovori, centimetričkim mjerilom od 1 do 1 cm. pričem se slomci izostavljaju.

Roba za blanjanje mjeri se prije blanjanja kao sirova roba.

Konično zarubljena roba mjeri se vazda po njenoj efektivnoj širini u polovici duljine komada.

Širina izmjerenog komada napiše se na njemu samom samo na izričitu želju.

Mjerenje debljine obavlja se željeznom milimetričkom promjerkom na uzdužnoj osi komada, a ne na pročelju.

III. Dio.

Posebne odredbe za četinjavo drveće.

(Gradjevno drvo.)

A. Drvo u okruglom.

§ 45. Sortimenti: dugačka gradja (gradja, stupovi), dugački trupci, trupci, drvo za drveno brašno, drvo za celulozu, drvo za podpornje (rudokope).

Dugačka gradja. Pod tim razumijevamo čitava debela ili komade debala, koji su dulji od 8 m., a minimalna im je debljina na vrhu 14 cm. Kod dugačke gradje razlikujemo slijedeće sortimente:

* T. j. na onoj širini daske koja je, dok je roba u trupcu bila još neraspiljena, bila okrenuta prema kori, a ne na onoj koja je bila okrenuta k srcu.

1. od 8—12. m. duljine
2. od 12—18 m. »
3. preko 18 m. »

U svakome od ovih duljinskih razreda razlikujemo slijedeće debljinske razrede:

- I. raz. 44 cm. i preko toga u polovici duljine.
- II. » 34—43 cm. u polovici duljine.
- III. » 27—33 cm. u » »
- IV. » 20—26 cm. u » »
- V. » ispod 20 cm. u » »

Dugački trupci. Pod tima se razumijevaju 6—8 m dugački komadi debla, koji se dijele u slijedeće debljinske razrede:

- I. raz. preko 40 cm. u polovici duljine.
- II. » od 31—40 cm. u » »
- III. » » 20—30 cm. u » »

Trupci (kusevi, furci) Pod trupcima razumijevaju se komadi debla, koji imaju tržišnu duljinu, od najmanje 3 m., a najviše do 6 m., te promjer u polovici duljine od najmanje 20 cm. Među trupcima razlikuju se tri debljinska razreda:

1. debeli trupci sa srednjim promjerom od 32 cm i više, te debljinom na tanjem kraju od najmanje 29 cm.;
2. srednji trupci sa srednjim promjerom od 26—31 cm., te debljinom na tanjem kraju od najmanje 23 cm.;
3. tanki trupci sa srednjim promjerom od 20—25 cm, te debljinom na tanjem kraju od najmanje 18 cm.

Mjerenje. Kubični sadržaj debala i trupaca proračunava se na temelju duljine i u polovici duljine izmjerene debljine.

Dugačka gradja prirezuje se na onomu mjestu tanjega kraja, na kojemu promjer približno iznaša polovicu promjera u prsnoj visini, ali ipak taj promjer na tanjem kraju ne smije biti manji od 14 cm.

§ 46. Kvaliteta.

Zdravo drvo ne smije imati tragova truleži Kao mačavo drvo smatra se ono, koje pokazuje u sebi crvenu ili bijelu trulež

ili trulež prešlu na njega sa grana, zatim ono, koje je okružljivo, zasukanoga rasta nadalje drvo sa dva srca, te zimotreno i mušičavo drvo. U pogriješke drva računa se i naglo padanje promjera onda, ako nakon dva metra duljine od donjega kraja počne promjer padati za više od 1 cm. na 1 m. duljine.

Sunčane raspukline ne smatraju se pogriješkom. Pomoćno borovo drvo vrijedi kao maćavo.

§ 47. D o b a o b a r a n j a.

Ako za jelovinu, smrekovinu i arišovinu nije izričito ugovoreno zimsko obaranje stabala, to se ne može prigovarati dobavljanje drva u ljetu oborenih stabala.

Borovina se nasuprot smije dobavljati samo od zadnje zimske sječe.

Smrekovina i jelovina od stabala oborenih pred više od dvije godine prije dobave, ne odgovara usancama.

§ 48. O d s t r a n j e n j e k o r e.

Sa jelovih i smrekovih trupaca, koji su sječeni u ljetu, mora se kora sasvim oguliti, dočim na trupcima od zimske sječe mora kora samo mjestimice biti ostrugana.

Borovi i ariševi trupci mogu se i sa korom dobavljati.

§ 49 D o b a v a d e b l j e g d r v a

Kod prodaje dugačke gradje i trupaca od pogodjene stanovite debljine, smije prodavaoc do 3 cm. deblje drvo dobavljati, nu u tom slučaju ne može zahtijevati obzirom na te jače dimenzije višu jediničnu cijenu.

§ 50. P o g o d b a g l e d e d o b a v e r o b e o d — d o.

U trgovini kroz posrednika ako je dobava drva utanačena uz uvjet od—do, mora dobavljena roba poprečno imati srednju duljinu i debljinu između maksimalne i minimalne utanačene duljine i debljine izuzev dakako slučaj, ako nije drugačije ugovoreno.

§ 51. D r v o z a p r o i z v o d n j u d r v n o g b r a š n a i c e l u l o z e.

Pod tim se razumjeva zdravo, ne jako granato omorikovo drvo, koje nema crvene ni bijele truleži, a kojega drvna vlakna

usljed starosti stabala nisu postala prhka ni obamrla. Od preuzeća isključuje se drvo, koje je nekada bilo oguljeno ili radi dobivanja smole nakvacano, te takovo drvo, kojemu se na prerezu vide stare zarastline. Isto tako izključuje se drvo koje je trulo u jezgri ili na granama, te konačno granate ovršine.

Normalno drvo za proizvodnju celuloze mora na tanjem kraju imati najmanje 10 cm. promjera i popriješno od svega broja komada imati 15 cm srednjeg promjera. Drvo se dobavlja bez kore, u pravilu u duljinama od 2 m i dalje, a izračunava se u kubičnim metrima.

Trupci se predavaju sortirani prema njihovoj duljini od 0.5 do 0.5 metra. Debljina se mjeri u sredini i u cijelim cm. Drva od 1 m duljine i ispod toga slažu se u prostorne metre sa nadmjerom od 10 cm i tako prodavaju.

Ako se drvo za gornju svrhu dobavlja splavljanjem, mora ono svejedno imati gore navedene minimalne duljine. Za dijelove splavljanoga drva koji su radi vezanja navrtani, u koliko nisu nadmjerom nadoknadjeni, odbije se nešto u ime naknade. Ako nije isključivo ugovorena smrekovina, može prodavaoc umjesto smreke 15% kvantuma jelovine dobiti.

§ 52. D r v o z a r u d o k o p e.

Pod drvom za rudokope razumjevamo furke od smreke, ariša, bora i jele, koji se predavaju rudokopnim poduzećima ili posvema ili djelomično u prugama od kore očišćeni:

Drvo mora biti zdravo i u opće ravno; furci na kojima su odrezane debele grane nisu izključeni. Drvo može biti na više mjesta izkrivljeno, no visina luka pojedine grbe ne smije iznašati više od 10% duljine cijeloga komada. Drvo za rudokope dobavlja se počevši od 4 m duljine i dalje u svima debljinama do 24 cm. srednjeg promjera i minimalne debljine na tanjem kraju od 10 cm. Množina drva izračunava se u kubičnim metrima.

Drvo za rudokope ispod 4 m duljine, te sa točno propisanim duljinama i srednjim promjerima označuje se kao »podpornji«. Kod podpornja neuzima se u obzir ako srednji promjeri variraju za 2 cm.

B) Nezarubljene i zarubljene polutke (Halb-bäume und Dippelbäume).

§ 53. Pod nezarubljenim polutkama razumijevaju se uzduž kroz sredinu raspiljeni trupci, a računaju se u trgovini po kubičnoj mjeri. Pod zarubljenim polutkama razumijevaju se polutke, koje su uzduž sa obje strane otesane ili pilom zarubljene. One se u trgovini mjere sa kvadratnim metrima površine.

C) Piljena ili rezana roba.

§ 54. Sortimenti:

Daske ili piljenice, dovratci i brvna, kvadratične letve (Staffel), klade i blanjata roba.

Daske i dovratci i brvna dolaze na trg u slijedećim sortimentima.

1. Smrek a.

a) I. razred, dobra normalna, prije takozvana nesortirana roba; b) II. razred; c) III. razred d) IV. razred.

a) I. razred, dobra normalna, prije takozvana nesortirana smrekovina, mora biti zdrava i biti rezana iz nezasukanih stabala, te smije sadržavati do 39 mm debljine poprečno 25°/_o, a od 40 mm debljine dalje poprečno 15°/_o komada sa srcem. Ona smije biti napuknuta od sunca ili od sušenja, ali ne smije biti razpucana niti smije imati po sebi tragova crvene truleži; nesmije se ljuštiti u smjeru godova, ni biti vržljiva. Ova roba mora biti oštrobriđna, paralelno obrubljena, bez prodirućih ili bolesnih tragova grana. Naročito nesmije biti na njoj tragova grana a osobito ne tragova velikih poprečnih grana, te bez provrtanih škulja.

Trpe se pojedine raspukline na kraju, kojima duljina nije veća, nego što je sama daska široka. Isto tako trpe se u malom broju male i crne, pojedine, na pola urasle grane i hodnici smole.

b) II. razred smrekovine mora uopće biti iz zdravog drva, koje je oštrobriđno raspilano i paralelno zarubljeno. Isključena je roba izradjena iz zasukanih stabala. Dozvoljava se do polovice debljine komada sižuće uraščene grane, zatim pojedine nagnjile, te pojedine debele, kao i pojedine velike prodiruće grane, zatim ravne pukotine koje nisu dulje od dvostruke širine daske.

Konačno se dozvoljavaju daske sa malo jezgre i sa malo tragova crvene truleži. Roba, koja se u smjeru godova ljuštri, kao i roba jako sa strane raspuknjiva i mušičava roba isključuje se.

c) III. razred smrekovine jest paralelno zarubljena roba, koja preostane kad se roba I. i II. razreda izabere. Ona ne smije posve prelomljene kao ni jako trule komade sadržavati. Daske moraju biti posvuda takove, da mogu držati čavao. Dozvoljeno je da bude malo i oblih bridova.

d) IV. razred smrekovine ili takozvani izmetak sadržaje onu rezanu robu koja nije ni za III. razred. U IV. razredu smrekovine smije biti pomiješano i III. razreda jelovine.

2. Jelovina.

a) I. razred, dobra normalna prije takozvana nesortirana roba; b) II. razred; c) III. razred;

a) I. razred, dobra normalna, prije tako zvana nesortirana jelovina, mora odgovarati istim uvjetima u pogledu kvalitete, koji se traže za prvi razred smrekovine.

b) II. razred jelovine mora općenito biti iz zdravog drva. U ostalom može sadržavati robu one kvalitete, koja odgovara I. i II. razredu smrekovine.

c) III. razred jelovine može sadržavati sve iz II. razreda jelovine izlučene komade. Polomljeni komadi su izključeni.

3. Borovina.

a) I. razred; b) II. razred; c) III. razred.

Borovina se smije, ako se inače ne ugovori, dobavljati i nezarubljena. Kvaliteta I. i II. razreda mora odgovarati I. odnosno II. razredu smrekovine. Pomodrena borovina nesmije doći u I. razred, dočim je u II. razredu može biti do 25%. Kao III. razred uzima se borovina koja u prva dva razreda ne pristaje, no ni ta borovina ipak nesmije biti nagnjila ni polomljena.

4. Ariševina.

a) I. razred; b) II. razred.

I. razred arišovine mora biti od potpuno zdravog drva, komadi nesmiju sadržavati cijelo srce nego srce mora biti barem propiljeno, zatim nesmiju sadržavati bjelikovine, a moraju biti oštroidno zarubljeni.

Isključeni su komadi potičući od suharaka kao i komadi sa prodirućim smolnim kanalima, komadi koji se ljuštire, grubo ili jako granati, kao i okružljivi komadi.

II. razred ariša mora biti iz zdravoga drva te ne smije sadržavati polomljenih komada.

§ 55. K v a d r a t i č n e l e t v e (Staffel), jesu letve u kvadratnom prerezu, sa stranicom kvadrata do 10·5 cm. Od svijuh dosada u § 54. spomenutih vrsti drveća izradjene letve moraju skroz na skroz biti pravokutno, ravno i oštrobrižno (na živi zub) izpiljene a moraju biti i iz potpuno zdravoga drva.

Kvadratične letve iz smrekovine, jelovine i ariševine, mogu se, ako nije inače pogodjeno sa srčikom dobavljati. Kvadratične letve izpiljene bez srčike, ili koje sadržavaju razpiljenu srčiku, ne smiju biti raspucane. Manje vrijedno drvo za kvadratične letve kao na pr. gredice pod podove (blazinice) smije imati malo i oblikih bridova

Kvadratične letve od bora prodavaju se sortirane kao II. razred.

a) I razreda kvadratne letve borove nesmiju biti pomodrene i nesmiju sadržavati srčike, nu ipak je dopustivo kod dimenzije do 8 cm. da bude do 10%, a kod jačih dimenzija da bude do 20% komada, koji sadržavaju propiljenu jezgru. Komadi sa debelim granama, kao i komadi sa puno grana, te razpuknuti komadi jesu isključeni.

b) II. razred mogu biti kroz jezgru rezani, ali ne smiju u pravilu imati u sebi cijelo srce. Modrikastih komada može biti do 25%. Komadi sa puno debelih grana kao i koso raspuknjivi komadi nespadaju u II. razred.

Letve smrekove i jelove moraju biti zdrave, te u glavnom oštrobrižno i pravilno izpiljene i u svežajima dobavljene. Dopušta se malo oblog brida (okrnjak) i raspukline, u koliko ne umanjuju čvrstoću dotičnih komada. Dobava letava od borovine i ariševine mora se naročito ugovoriti

§ 56. U g l a t a r o b a i l i k l a d e.

K l a d e (od 11 cm. u kvadratu pa dalje) od svijih četiri vrsta drveća moraju biti izpiljene iz potpuno zdravoga drva,

i takovoga, koje nije bilo zasukanoga rasta. Mali tragovi crvene truleži, dopuštaju se. U glavnom dolaze pet kategorija klada u trgovinu:

a) Oštrobridno piljene klade moraju u čitavoj duljini jednoličnu debljinu i ravnu površinu, te oštre bridove i pravokutne srhove. Dopustive su samo onakove ozlede bridova, koje su nastale prigodom prevažanja. Oštrobridno rezane klade ne smiju biti okružljive, ne smiju biti ni raspucane, izuzevši male raspukline nastale uslijed sušenja na suncu ili na zraku.

b) Sa oblim rubom piljene klade moraju biti iste kakvoće kao što su i oštrobridne klade, no obli rub smije sizati samo do jedne trećine cjelokupne duljine, a ne smije prekoračiti $\frac{1}{8}$ širine klade.

c) Otesane klade moraju se izrično za dobavu ugovoriti, te mogu imati oble bridove, ako izrijekom nije pogodjena dobava oštrobridno otesanih klada. Obla brid ne smije sizati preko $\frac{1}{4}$ širine klade. I ove klade moraju biti ravno i pravokutno otesane.

d) Oblobridno otesane klade, mogu se prema vrhu i konično suzivati, nu ipak moraju na gornjem kraju imati barem $\frac{2}{3}$ debljine donjega kraja.

e) Vezovi moraju biti počam od debljeg kraja do polovice duljine klade tako otesani, da se konično suzuje a druga polovica do vrha se samo objeli. Promjer na vrhu ne smije biti manji od polovice diagonale na debljem kraju.

Blanjana roba sa u torom i perom mora biti izrađena iz surove robe dotičnih sortimenata, te mora biti iste kvalitete. Ako nije za obračunavanje pogodjena mjera po površini onda se mora obračunavati po kubičnoj mjeri i to tako, da se širini oblanjate robe pribije 15 mm. a osim toga kod jednostrano oblanjate robe pribije se k debljini 3 mm., kod obostrano oblanjate robe 5 mm. ter iz tako dobivenih dimenzija izračuna sadržaj, u kubič. metrima. Kod načina proračunavanja po površini ima se, ako nije izrično ugovorena mjera po površini surovine uzeti

u račun, samo efektivna površina, t. j. pero se neuračunava u površinu.

I. razred, dobra roba smije samo u svakom pogledu korektno proizvedenu, normalnu, ravnu i čisto izblanjatu robu sadržavati, na kojoj se trpe samo omanje, prigodom prevažanja nastale ozlede na bridovima i na perima.

Kod II. razreda dozvoljavaju se male, prigodom izradbe počinjene mane, no uza sve to mora roba u glavnom biti ravno i čisto izblanjata.

§ 57. Roba izpod pile, zove se roba onakva kakva je kad izpod pile izadje a kad se iz nje izluči najgori razred i to III. kod smrekovine, jelovine i borovine i II. razred kod arišovine. Dobra i srednja roba nesmije se izlučiti.

§ 58. Snopovi.

Roba ispod 3 m duljine i do uključivo 20 mm., debljine, kao i piljena roba, koja je dulja od 3 m. ali ispod 12 mm. debela, nadalje daske za stropove, koje su dulje od 3 m. do uključivo 15 mm. debele i do 12 cm. široke, te sve letve moraju se u pravilu u snopovima dobavljati.

§ 59. Grane.

a) Uraštene grane jesu takove, koje su se sa drvnom strukturom čvrsto srasle;

b) neuraštene ili izpadajuće grane jesu one, koje su na obje strane daske obkoljene crnim prstenom (kora od grane) ili koje se nisu sa drvnom strukturom srasle;

c) na pol sraštene grane jesu one, koje su na jednoj strani daske ili piljenice sa crnim prstenom opkoljene, dok su se na drugoj strani sa strukturom drva čvrsto srasle. Ovamo spadaju i one grane, kojih je samo jedan dio oboda čvrsto sa ostalim drvom srastao, dočim im je ostali dio nesrašten ili je sa korom opkoljen;

d) poprečne ili krilne grane jesu one, koje počimaju po prilici u sredini daske ili piljenice, te idu popreko sve do ruba ili skoro do njega;

e) male grane jesu one, kojih je promjer manji od 2.5 cm. ;

f) srednje grane jesu one, kojih promjer iznaša 2.5 do 4 cm;

g) debele grane jesu one, kojih je promjer veći od 4 cm.

§ 60. Bjelikovina.

Kod borovine i kod II. razr. ariševine dopustivo je, u koliko nije možda dobava bez bijeli pogodjena, ostaviti bjelikovinu, te se ona mora u kub. sadržaj uračunati.

§ 61. Zaključci u dimenzijama »od — do«.

Kod zaključaka za piljenu robu izmedju stanovitih minimalnih i maksimalnih dimenzija širine, mora se ako nije inače pogodjeno, paziti, da budu sve dimenzije, koliko moguće sa podjednakim kub. sadržajem nadjeljene. Do 6 m. duljine smije se, ako nije inače pogodjeno, roba samo od običajne tržišne duljine dobavljati.

Kod zaključaka za piljenu robu, u pogledu točno ugovorenih minimalnih i maksimalnih dimenzija duljine, moraju, ako nije inače ugovoreno, sve duljine poprečno uzete odgovarati (bez obzira na širine) srednjoj duljini izmedju utanačenih dimenzija

(Nastavit će se).

Osobne vijesti.

Imenovanje. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije Dalmacije imenovao je kr. županijskog šumarskog nadzornika I. razreda, Bogoslava Kosića, kr. zemaljskim šumarskim nadzornikom II. razreda u VIII. činovnom razredu sa sustavnim berivima.

Društvene vijesti.

Zakladi u spomen „A. Borošića“ doprinjeo je g. Vilim Čmelik kr. žup. šumar. nadzornik u Zagrebu 10 Kruna.

Pripomoćnoj zakladi, pristupio je g. Josip Jakopec kr. šumar. povjerenik u Zagrebu uplativ 10 Kruna, i g. Dragutin Trötzer nadbisk. šumarnik uplativ 10 kruna u ime pristupnine.

Različite vijesti.

Reorganizacija bujičnih tehničara u Austriji. Uslijed najviše odluke od 1. srpnja 1911; posvema je razdjeljen dosadašnji zajednički status šumarskih tehničara političke uprave, od statusa šumarskog osoblja za uređenje bujica.

Tako je u Austriji i najmladji ogranak državne šumarsko-tehničke službe postao posvema samostalan, te će se prema tome moći i bolje razvijati.

U pogledu uredjenja bujica nasljedovala je Austrija primjer Francuske, te je tu zadaću povjerila šumarsko-tehničkom osoblju političke uprave, a za njom su se povele i ostale kulturne zemlje.

Da je uredjenje bujica povjereno bilo upravo šumarsko-tehničkom osoblju političke uprave sasvim je razumljivo, jer je istome dužnost, da pazi na izvršavanje šumskoga zakona, da provadja pošumljivanje, te u opće da uredjuje gospodarske i kulturne odnose u prikupističima bujica.

U prvom početku, povjeravali su manje radnje oko uredjenja bujica šumarsko-tehničkom osoblju kod javnih političkih oblasti, ali kada je godine 1884. stupio na snagu zakon glede neškodljivog odvajanja gorskih voda, te su tim povodom iz javnih prihoda pružena dovoljna sredstva za uredjenje bujica, ustrojen je u ministarstvu za poljodjelstvo posebni odsjek za bujično-uredjajne radnje, koji se doduše sastojao iz šumarsko tehničkog osoblja političke uprave, no koji je prema službenoj instrukciji imao svoj sasvim posebni odijeljeni djelokrug, a sa šumarsko tehničkom službom političke uprave, imao je samo zajednički status osoblja.

No ni za jednu ni za drugu granu šumarsko-tehničke službe nije bila ta zajednica osobito povoljna.

Apsolventi šumarstva proboravili su obično duži niz godina u službi kod uredjenja bujica, a zatim došli odmah neposredno kao šumsko-tehnički organi k političkoj šumskoj upravi. Posljedica toga je bila, da je ono znanje, koje si je takav šumski urednik u službi uredjenja bujica stekao, bilo skoro bez ikakove koristi za šumsko-tehničku nadzornu i upravnu službu, jerbo mu je, kad je prešao za njega u novu šumsko tehničku službu kod političke oblasti, manjkalo svako temeljito praktično znanje u pogledu šumske uprave i gospodarstva.

Osim toga, morala je uprava za uredjenje bujica trajno zadržati jedan dio osoblja, da uzmogne valjano provadjati važnije i sve više rastuće poslove oko uredjivanja bujica. Radi toga počelo se u šumsko-tehničkoj službi kod političke uprave sve više osjećati pomanjkanje osoblja glede kolikoće, a i kakvoće.

Ali kada su godine 1907. izdane nove odredbe glede polaganja državnog ispita vrhu osposobljenja za šumarsko-tehničku državnu službu, prema kojima se svaki kandidat mora izkazati sa trogodišnjom praksom u državnoj šumskoj upravi, jer se na taj način htjelo za šumar. političku upravu dobiti osoblje, koje će u pogledu šumskog gospodarstva biti praktično podpuno osposobljeno, počelo se je bujično tehničkoj službi posvećivati sve manje i manje osoblja, tako, da je konačno kod te struke nastupilo podpuno pomanjkanje mladih strukovnih sila.

Novim razlučenjem statusa, misli se tom zlu doskočiti, jer će se u buduće svaka od ovih stručnih grana moći bolje poskrbiti za nužno osoblje, koje će se uz to već od prvoga početka moći bolje specializirati, što će biti svakako u interesu službe.

Inače se na sada postojećoj uredbi, da se za bujično tehničku službu i nadalje uzimaju absolventi visoke škole za kulturu tla ništa ne mijenja; jer se je ta praksa do sada pokazala vrlo dobrom.

Promjenjeni su samo nekoji službeni naslovi bujičnih tehničara i to onih IX i X. čin. razreda, koji će se od sada umjesto šumsko-nadzorni povjerenici zvati samo šumarski povjerenici.

Da tko bude u službu bujičnih tehničara primljen, imade se kao i do sada izkazati, da je položio tri šumarsko državna ispita na visokoj školi za zemljoteštvo u Beču, a bilo bi jednako poželjno da se iskaže, da je sa uspjehom slušao i druge u tu struku zasijecajuće predmete kao n. pr. vodno graditeljstvo i t. d. U opće naravna posljedica ustrojenje nove činovničke kategorije biti će ta, da će se za istu morati zahtijevati posebna strukovna naobrazba, a toga radi morati će se na visokoj školi za zemljoteštvo onim slušateljima, koji se namjeravaju posvetiti bujično tehničkoj službi i za tu struku nužnih posebnih predmeta, omogućiti čim opširnija i temeljitija naobrazba.

Za dokaz praktičnog osposobljenja, morati će se dotični kandidati kod ministarstva za poljodjelstvo podvrći praktičnom ispitu, no pobliže odredbe glede polaganja toga ispita nisu još izdane.

I tako je austrijska državna institucija bujično-tehničke službe, koja si je do sada stekla opći ugled i priznanje, te koja je i u inozemstvu radi svojega uzornog uredjenja našla dosta oponašatelja, u pogledu organizacije opet pokročila naprvo, a novo uredjenje biti će bez dvojbe za njezin daljni razvoj i usavršenje od znatne koristi.

Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen.)

V C

Božićno drveće, kao uzgredni šumski užitak. U organu donjo-austrijskog šumarskog društva »Blätter aus dem Walde«, u svesku 6. od mjeseca srpnja 1911. opisan je izlet spomenutog društva u srez Schottwien kod Semmeringa, vlastništvo kneza Lichtensteina kojom prigodom je učesnicima pokazan način uzgajanja božićnih drvca, koja kao uzgredni šumski proizvod daju vrlo znatan novčani dohodak. Pošto se potrošak božićnih drvca svake godine povećava, te pošto bi se uzgajanje božićnih drvca, kao uzgredna šum. kultura mogla uvesti i u nekim krajevima naše domovine, to o tom načinu uzgajanja prema spomenutom časopisu donasamo slijedeće podatke:

Za produkciju božićnjeg drvca rabe u tamošnjem kraju raznovrstnu crnogoricu i to obične jele, mirisne ili balsam-jele douglas smreke, zelene smreke te srebrene ili bjele smreke. Biljke sade u trokut tako, da udaljenost jedne biljke od druge iznaša 2 do 2.5 metra. Biljke sade samo na dobrim stajbinama osobito u uvalama, te na istočnim i sjevernim obroncima. Naročito se zasađuju čistine u bjelogoričnim sastojinama, zatim putevi koji se kroz duži niz godina neće rabiti, prosjeci i t. d. Već prema širini čistina sade na istima po 3 ili više redova biljaka.

Troškovi sadnje iznašaju oko 35 K po jutru, a u tome je uračunata i nabava biljaka i popravci kultura.

U roku od 10 godina može se na jednom jutru uzgojiti 900—1400 komada božićnih drvca, a ukupni trošak uzgoja iznaša oko 50 K po jutru. Uprava proda redovito komad božićnog drvca poprečno po 60—80 filira, a kupci moraju drvca sami posjeći. Godine 1903 dobila je uprava za božićna drvca 4141 K 57 f., a godine 1906 dosegao je utržak već 30.827 K 81 fil. zadnjih godina variraju godišnji prihodi između 20 do 30.000 kruna.

V. Č.

Željezne i drvene podvlake na željeznicama. Od strane industrijalaca željeza napose u Njemačkoj kuša se dokazati, da željezne podvlake imaju u financijalnom i gospodarskom pogledu mnogo veću prednost od drvenih. Dosadašnja praksa dokazuje upravno protivno, jer valjano impregnirane podvlake traju mnogo dulje od željeznih, ma da su tečajem vremena na željeznim podvlakama razna poboljšanja izvedena.

Željezne podvlake na pruskim željeznicama traju oko 20 godina, dočim su se katranom impregnirane bukove podvlake na francuskoj istoč. željeznici i nakon 25 do 35 godina pokazale još uvijek dobrim dijelom uporabivima. Nakon porabe od 27 godina nadjeno je samo 117% impregniranih bukovih podvlakā, da su za dalnju porabu nesposobne.

Uslijed novijeg poboljšanog načina impregniranja uz tlak, po kojemu može dobro osušena bukova podvlaka upiti 37 do 38 kg. tekućine, još će se više trajnost drvenih podvlakā povećati.

Uprava belgijskih državnih željeznica počela je u novije doba ponovno rabiti drvene podvlake akoprem se je od god. 1886. služila isključivo sa željeznima. Isto tako su u tunelu St. Gotthard, u novije doba izmijenjene željezne podvlake sa drvenima, jer su se željezne pokazale kao neshodne. Američke francuske i engleske željeznice rabe skoro isključivo drvene podvlake, akoprem bi barem u Engleskoj željezne podvlake bile znatno jeftinije od drvenih.

Zavod za istraživanje tla. Kr. zemaljski zavod za istraživanje tla u Zagrebu ustrojen je u prosincu g. 1910. sa zadatkom, da služi praktičnim svrhama i potrebama domaćih gospodara. On imade proučavati osebnosti tla u Hrvatskoj i Slavoniji, da se stvori sigurna podloga i za tehničke melioracije tla i za gospodarsku i šumarsku kulturu Hrvatske i Slavonije u obće. U prošloj godini bavio se je zavod, zajedno s vinogradarskim stručnjacima kr. zem. vlade, ispitivanjem vinogradarskog tla, pa je započeto sustavno ampelogeološko kartiranje naših vinogorja u svrhe sustavne regeneracije i rekonstrukcije naših vinograda.

Nadalje je započeto istraživanje srijemskih «slanjača», koje će se nastaviti uz pomoć zadruga za izsušivanje jugo-istočnoga Srijema. Tim će se točno upoznati karakter tih, za sada neplodnih površina i pristupiti odredjivanju načina njihove kultivacije.

U zavodu je g. 1911. izradjeno: po nalogu kr. zem. vlade 131 iztraživanje, za ampelogeološko kartiranje 140, na zahtjev kotarskih oblasti 23, na zahtjev gospodarskih društava 15, na zahtjev privatnika 44, za agrogeol. sekciju geološkoga povjerenstva 30 istraživanja, ukupno svega 383 istraživanja sa 3071 istražnih operacija.

Upozoruju se na zavod naši domaći gospodari, a osobito vinogradari, koji žele svoje vinograde zasaditi američkom lozom. Američka je loza osjetljivija na pojedine sastavine tla: vapo, vlagu itd., nego li do maća loza. Regeniranje krivim podlogama uzsljedilo je na žalost na mnogim mjestima, a to se može izbjeći, ako se zemlja dađe prije sadnje istražiti. Isto tako upozorujemo one gospodare, kod kojih u vinogradima vlada kloroza, da dadu iztražiti zemlju.

Gospodari pako, koji žele privesti kulturi za sada nekultivirane površine, neka dadu te površine na licu mjesta prije pregledati i iztražiti pa će se onda zajedno s gospodarskim stručnjacima odrediti, kojim bi se načinom te plohe imale kultivirati.

Kulturni tehničari upozoravaju se na to, da im zavod može pružiti sigurne podloge za njihove radnje istraživanjem i konstatiranjem fizikalnih osebnosti dotičnog tla.

Šumari pako trebat će podatke, koje im zavod može pružiti na temelju istraživanja prigodom izradjivanja gospodarskih osnova, osobito s obzirom na izbor vrsti drveća kod novog pošumljivanja. N. Nov.

Osiguravanje šuma proti požaru. Osiguravanje šuma protiv požara ima cilj da naknadi štetu vlasnicima šuma, koje je uništila vatra, ili da mu dade potrebne troškove za pošumljivanje zemljišta opustjelog poslije požara. Poznato je, koliko su česti požari po šumama, ili u proljeće kad je vjetar silan, ili u ljeto za vrijeme suše. U Njemačkoj, Belgiji, Sjedinjenim Državama, u Norveškoj i u Švedskoj pa i kod nas, štete prouzrokovane požarom tako su ozbiljne, da se smatralo potrebom da se prouče mjere za sprječavanje štete. Ipak je teško ocijeniti pomoću statističkih podataka učestalost požara i ozbiljnost štete prouzrokovane požarom u šumama, to jest, ovih dvaju stvari, koje objašnjuju potrebu osiguranja. Njemačka je jedna od rijetkih zemalja, koja u tom pogledu ima točnu i podrobnu statistiku.

Vlasnici su šuma potaknuti još dvjema stvarima, da cijene ovu vrstu osiguranja: najprije broj željezničke mreže i industrijalnih poduzeća podignutih blizu šuma uvećava se svake godine, i prema tome, opasnost od požara postaje sve veća. U drugom redu, pošumljivanje neobradjenog zemljišta vrši se ponajčešće time, što se sade jele, borovi i druge crnogorične biljke, koje su kao što je poznato zapaljivije no ostale vrsti drveća.

Da se dakle predusretne čestim i osjetljivim štetama od požara, to ne samo privatna društva nego i nekoliko javnih zavoda za osiguranje vrše sad u Njemačkoj i osiguranje protiv požara u šumama. Taksa je određena prema tisućama od osigurane šume i varira od 0,25 do 4⁰/₀. Na primjer za drveće bez smole ili drveće visokoga stabla plaća se taksa od 0,25 do 0,80 na tisuću, dok za mladu šumu ili za mješovite šume sa smolastim ili bezsmolastim drvećem taksa varira od 0,60 do 1,60 na tisuću. Za smolasto drveće taksa se određuje i prema starosti drveta. Na primjer, ako je drveće mlađe od 8 godina, taksa varira od 3—4 na tisuću, dok međutim za drveće od 40 godina taksa je manja: ona iznosi 0,5 do 1,5 na tisuću. Pošto iz godine u godinu mogu nastupiti znatne promjene u broju nesretnih slučajeva i u višku štete, potrebno je da se osiguravajuća društva ograniče na stalan broj osiguranika. Zato ugovori važe za razmak od 10 godina. Ako osiguranik neće da se osigura na tako dugo vrijeme, on ima da plati veću taksu. Napokon valja spomenuti, da se taksa za osiguranje povisuje, ako se pored šume nalazi željeznica. Obzor.

Množina radnje koju drveće za doba vegetacije obavlja, je vrlo velika. Znanstvenim istraživanjem ustanovljeno je, da hrast srednje veličine za vrijeme od kad prolista, pa dok mu list ne opadne, ispari kroz lišće oko 123 000 litara vode. Prema tome si možemo lahko predstaviti, kako veliki upliv imade šuma na izjednačivanje isparivanja oborina, a prema tomu i za cjelokupnu cirkulaciju vode,

K pitanju šum. terminologije.

Primili smo slijedeći dopis:

Slavnom uredništvu

Šumarskog Lista

u Zagrebu.

Čast mi je ovime potvrditi, da sam cijenjeni list slavnoga naslova od 29. I. primio, te da me vrlo veseli poziv otisnut u br. 1. šum. lista. Tu istu manu u još većoj mjeri čute i bugarski šumari, jer dok u Hrvatskoj rabe njemačke kovanice, u Bugarskoj niti to nemaju, pak se sada i kod nas radi oko istraživanja vlastitih naziva. A taj će rad svakako biti puno korisniji i probitačniji, kad se na radnom polju sakupe svi slavenski šumari, jer samo onda moći ćemo sakupiti svih naziva slavenskog porijekla, koji sada jednome ili drugome narodu manjkaju jedino zato, pošto su kod jednih zamjenjena njemačkim, kod drugih turskim riječima.

Evo zato čast mi je priobćiti, da poziv slavnoga uredništva na zajednički rad primam vrlo rado i da ću nastojati da taj poziv bude došao do znanja svim bugarskim šumarima, te time, da bi se pitanje glede ustanovljivanja vlastitih slavenskih naziva u šumarskoj struci, čim prije i povoljnije riješiti moglo.

Uz bratski pozdrav

G. Petroff

Lidjane (Bugarska) 14. II. 1912.

Šef sekcije za uredjenje šuma
i urednik »Gorskog Pregleda«

Dopisi uredništva.

Pošto nam g. V. D. svoj najavljeni odgovor glede uredjenja šume „Draga-nički lug“ još do danas na objel. danjenje priposlao nije, držimo, da nam g. po svoj prilici neće ni priposlati, što cijenjenim predplatnicima Š. L. i članovima hrv.-slav. šum. društva znanja radi priobćujemo.

G. K. Mf Harkanovci. Članak o postanku zemlje nemožemo uvrstiti. Ako ga trebate u koju drugu svrhu izvolite nam javiti, da Vam ga pošaljemo.

Drugi članak D. W. ćemo uvrstiti.

G. Z. T. u O. Vašu razpravicu ćemo uvrstiti. Pošto Vas ovakove stvari vesele, zainteresirajte se za šumska tehnička nazivlja kod izradbe drva makar i za najmanje sitnice, a isto tako za pojedine pojmove u pogledu uredjenja i gojitbe šuma itd, jer će sve to s vremenom vrlo dobro doći.

G. J. Z. u V. Članak smo donjeli i preporučamo se za buduće. Ako je moguće molili bi, da nam se pošalje prepisan članak, jer je Vaše pismo vrlo nečtljivo.

500.000 biljka smrekovih i borovih

2—5 godišnjih, kao i nekoliko tisuća 1—2 metra visokih smreka, dobro zakorenjenih, prodaje vrlo jeftino: Šumska uprava u Klenovniku kod Ivanca.

(Kr. kot. šumar iz Ivanca uvjerava nas, da su ove biljke upravo izvrsne. Op. uredn.).

Broj III. A. 15 ex. 1912

Oglas.

Sa zemaljskog rasadnjaka za uresno bilje u Božjakovini raspačati će se ovoga proljeća slijedeće šumsko i uresno bilje

Tek. broj	Vrst bilina	Starost u go- dinama	Visina u ctm.	Cijena za	
				sto kom. K f.	jedan kom. K f.
1.	Javor (<i>Acer negundo</i>)	5	200—400	20.—	—30
2.	Žesljika (<i>Acer tataricum</i>)	4	100—150	6.—	—08
3.	Kesten divlji (<i>Aesculus hippocastanus</i>)	3	100	5.—	—08
4.	Amorfa grmolika (<i>Amorfa fruticosa</i>)	4	150	15.—	—20
5.	Aralia trnovita (<i>Aralia spinosa</i>)	5	150—250	30.—	—40
6.	Žutika (<i>Berberis</i>) razne vrsti	4	50—100	5.—	—06
7.	Caragana arborescens	4	100—200	15.—	—20
8.	Carya razne vrsti	4	40—100	—.—	—15
9.	Catalpa razne vrsti	5	150—200	30.—	—35
10.	Tunja japanska (<i>Cydonia japonica</i>)	4	80—100	8.—	—10
11.	Drijen (<i>Cornus</i>) razne vrsti	5	100—150	20.—	—30
12.	Deutzia razne vrsti	5	100—150	20.—	—30
13.	Evonimus europeus	4	100—150	5.—	—06
14.	Forsythia viridisima	5	100	—.—	—30
15.	Glycine (<i>Vistaria</i>) cinensis	5	100—150	—.—	—50
16.	Oslez (<i>Hibiscus syriacus</i>)	5	80—100	25.—	—30
17.	Orah (<i>Juglaus</i>) razne vrsti	5	180—250	—.—	—40
18.	Kalina, (<i>Ligustrum</i>) razne vrsti	4	100—150	8.—	—10
19.	Kozja krv (<i>Lonicera</i>) razne vrsti	5	100—150	20.—	—25
20.	Sik-Skobotovina (<i>Phyladelphus</i>) razne vrsti	5	120—150	20.—	—25
21.	Topola talijanska (<i>Pupulus pyramidalis</i>)	5	200—350	30.—	—40
22.	Pterocarija razne vrsti	5	60—100	—.—	—30
23.	Sophora japonica	4	100	—.—	—10
24.	Sorbus aucuparia	4	150—200	—.—	—15
25.	Suručica kalinovinska (<i>Spiraea opulifolia</i>)	5	150—200	20.—	—25
26.	Suručica (<i>Spiraea</i>) razne vrsti	4	50—150	20.—	—25
27.	Sýringa vulgaris	3	50—80	5.—	—06
28.	Metljika (<i>Tamarix</i>) razne vrsti	5	60—120	30.—	—40
29.	Lipa (<i>Tilia parvifolia</i>)	4	150	15.—	—20
30.	Veigelia razne vrsti	5	70—100	30.—	—35

Ornogorica

31.	Smrekuša zapadna (<i>Thuya occidentalis</i>)	5	60—100	30.—	—40
32.	Smrekuša istočna (<i>Thuya orientalis</i>)	5	60—100	30.—	—40

Naručbe na te biljke prima: Raynateljstvo zemaljskog dobra u Božjakovini, koje će iste odpremati onim redom, kako će naručbe stizati,

Škole, župni uredi, parohijalna zvanja, općine zemljištne zajednice, gospodarska društva, te vjeresijske seljačke i zemljoradničke udruge dobivaju kod naručaba tih biljaka popust od 50% od gore naznačenih cijena.

Kr. hrv. slav. dalm zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove.

U Zagrebu, dne 19. veljače 1912.

Broj 1757 ex 1912.

Kralj. kotarska oblast u Slatini

Predmet: Viljevo gornje z. z.
dražba hrastovih stabala.

dne 12. veljače 1912.

Oglas dražbe.

Dne 8. ožujka 1912. u 10 sati prije podne prodavati će se u uredu kr. kotarske oblasti u Slatini putem pismenih ponuda 460 komada hrastovih stabala z. z. Viljevo gornje, a procijenjenih na 4.600 kruna.

Ponude imaju biti obložene sa jamčevinom koja iznaša 10% od izklične cijene.

Ponude izpod izklične cijene neće biti uvažene. Na kasnije prispjele, kao i na brzojavne ponude, ne će se uzeti nikakav obzir.

Pobliže dražbene uvjete moći je uviditi kod podpisate oblasti za vrijeme uredovnih sati.

Pašnjak je udaljen od željezničke stanice Nova Bukovica 4 klm. a od Slatine 7 klm.

Kotarski upravitelj: Gröger.

Mjeraće sprave, u vrlo dobrom stanju prodaju se jeftino i to: 1. Universalni stroj sa razalnim letvama (prije 250 sada 100 K); 2. Mali mjerači stol sa diopтером, bousolom, lancem, mjer. vrpcom i drugima nuzspravama u škri-njici (prije 130 sada 50 K); 3. Perspectiv-diopter srednje veličine (sada 20 K); 4. Polarni planimetar (prije 52 sada 25 K); 5. Veliki kutni bub-njić sa mikrometrom (prije 40 sada 20 K); 6. Dva obična mala kutna bubnjića (prije po 12 sada po 7 K); 7. Priručna torbica sa spravama (Feldbesteck) (prije 24 sada 12 K). Pobliže ubavijesti daje uredništvo „Šumarskoga lista“.

Biljka crnoga bora 1, 2, 3-godišnjih, tko ima za prodati, neka pošalje ponudu pod chifrom „Wald“ na uredništvo „Šumarskoga lista“ (u njemačkom jeziku).

Poziv!

Gospoda šumar. činovnici imov. občina neka, radi pretresivanja pitanja o uredjenju putnih paušala, izvole doći dne 14. ožujka 1912. u 8 sati na večer u Hotel Palace Croatia u Zagrebu. Jedan šumar.

Šumsko sjemenje
najveće klicavosti
dobavlja uz primjerenu cijenu
„Pošumavská sušárna na semena lesní“
društvo s. o. j.
Č. Budějovice, Šumava

Najbolja kakvoća 100 jutara vlastitih kultura

Sjemenje od četinjača i listača,

šumske biljke i biljke za živice, bukvice, sjemenje od trava i mješavine toga sjemenja, divljake i pitomo voće, conifere, drveće za drvorede, gospodarsko sjemenje, ruže najplemenitijih vrsti, biljke i sjemenje za šumske remise, gomolje topinambura itd. prodaje

Adalbert Faragó, c. kr. dvorski dobavljač
trgovina sjemenja, **Zala-Egerszeg, Ugarska.**
Cijenike šalje na zahtjev.

Honoriranje članaka.

Za članke (rasprave) i ine sastavke (vijesti i crtice) u Šumar. listu i Lug. vjestniku, plaća se u ime honorara po jednoj stranici:

- a) za izvorne sastavke 5·0 K;
- b) za prevode 3·5 K; i
- c) za prepisane stvari 2·0 K.

Povrh toga će se za one članke, koji su od osobite vrijednosti, u koje je sastavljač morao uložiti puno truda, te koji su u strukovnom i jezičnom pogledu tako dotjerani, da ih ne treba ništa, ili veoma malo ispravljati, — na predlog urednika društvenoga časopisa, po društvenom upravljajućem odboru dopitati još posebna nagrada.

Šumskih biljka

mnogo milijuna svih vrstih veoma liepih nudja c. kr. šumarnik **Rudolf Hacker u Kraljičinom Gradcu** (Česka) iz vlastitih biljevišta. Na-ročito preporuča krasne omorike, bor, ariš, bagrem, hrast obični i crveni amer., crni bor, borovac, jasene, javore, jalše, breze, brijeste, glog i ine živičnjake. Omatanje u mahovinu ne računa se, a košare se zaračunavaju uz vlastitu dobavnu cijenu. Zatražite cjenik. Šumske biljke razasilju se sada kao brzovozni predmeti uz cijenu, koja je propisana za običnu tovarnu robu.

SADRŽAJ.

Strana

Šumarski grijesi. Piše I. Z.	81—87
Trgovačke uzance (uvjeti) koji vrijede na bečkoj burzi za tr-govinu sa svima vrstima drva	87—112
Osobne vijesti: Imenovanje	112
Društvene vijesti: Zakladi u spomen „A. Borošića“. — Pripo-moćnoj zakladi	112
Različite vijesti: Reorganizacija bujičnih tehničara u Austriji. Božićno drveće, kao uzgredni šumski užitak. — Željezne i drvene podvlake na željeznicama. — Zavod za iztra-živanje tla. — Osiguranje šuma proti požaru. — Mno-žina radnje koju drveće za doba vegetacije obavlja	112—116
K pitanju šum. terminologije: Dopis G. Petroffa, šefa sekcije za uređenje šuma i urednik »Gorskog Pregleda«.	117
Dopisi uredništva	117
Oglasi	117—120

Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč, V. Hartmannsgasse 5.

Izrađuje pod jam-
stvom izvrstne iz-
rade i točne rekti-
fikacije

Bonsolne strojeve

sa optičkom distanz-
mjerom.

Mjeraće sto-
love. Perspektiv
ravnala.

Letve za nive-
liranje. Šu-
marske bou-
sole.

Promjerke

iz željeza i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili ocjela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekiće, aparate za prenašanje, cr-
tala kao i sve vrsti matematičkih stro-
jeva i mjerila.

Ilustrovani cjenici badava

Svi se popravci obavljaju najbolje u najkraćem roku.

Sveudiljna zaliha
svih vrsti mjeračkih
strojeva i pomagala.

